

אין כא-להינו: פיוט WITHIN THE גאולה OF THE THEME

In last week's newsletter, I erroneously identified the ספר אבודרהם as the first source to provide the words: הן גאלתי אתכם ראשית as part of קדושה for מוסף שמונה עשרה. The correct answer is the following:

מחזור ויטרי סימן קצב-קדושתא לכבוד יום טוב-ממקומו יתרום מלך. כי הוא לבדו מלך. ויפיע ממעונו מלך. ויפדה עם מקבלי מאמר מלך. משכימים ומעריבים ומייחדים שם מלכותו עליהם. ומזכירים בכל יום תמיד. פעמים. שמע. אחד אתה ואין לך שיני ואין דומה לך בקרוב תפדינו ותושיענו ותצילנו... ותשמיענו פדות לעיני כל אומים לענות ולומר הן גאלתי אתכם ראשית ואני אנאול אתכם אחרית: להיות: אני: א-להיכם אני ואתם עמי מלככם אני ואמלוך עליכם ואגלה מלכותי עליכם ואעבור מלך בראשיכם. ככתוב על יד נביאך ויעבר מלכם לפניהם וי-י בראשם: ונאמר ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לי-י המלוכה: ונאמר והיה י-י למלך על כל הארץ ביום ההוא וגו'. ודברי: ובשבת ויום טוב יש אומ' אלהינו אתה קיוינו לך מושיענו. מנחמינו אתה על מי מנוחות תנהלינו לתת בציון תשועת ישר' תפארתך. תושגב לבדך ותמלוך עלינו לעולם ועד: אדיר אדירנו:

The מחזור ויטרי includes the words: הן גאלתי אתכם ראשית as part of the קדושה for מוסף שמונה עשרה. The words are included within several poetic lines that were added to this version of קדושה. Here are those lines:

ממקומו יתרום מלך.
כי הוא לבדו מלך.
ויפיע ממעונו מלך.
ויפדה עם מקבלי מאמר מלך.

Translation: From His place the King will rise higher and higher because He alone is King. He will reveal Himself from His place and He will rescue the Nation who accepted the terms of His Torah.

אחד אתה
ואין לך שיני
ואין דומה לך
בקרוב תפדינו ותושיענו ותצילנו...
ותשמיענו פדות לעיני כל אומים לענות ולומר
הן גאלתי אתכם ראשית ואני אנאול אתכם אחרית:

Translation: You are one and You have no equal and none is like You. Shortly You will redeem us, rescue us and save us. . . And You will make known in front of all the nations our pending redemption by saying: See as I have redeemed you first (from Egypt), I will cause Your redemption again, a redemption that will last forever.

א-להיכם אני

ואתם עמי

מלככם אני

ואמלוך עליכם

ואגלה מלכותי עליכם

ואעבור מלך בראשיכם.

ככת' על יד נביאך (מיכה ב', יג') ויעבר מלכם לפניהם וי-י בראשם:

ונאמר (עובדיה א', כא') ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לי-י המלוכה:

ונאמר (זכריה יד', ט') והיה י-י למלך על כל הארץ ביום ההוא וגו'

Translation: I am your G-d and you are My people. I am your King and I will reign over you. I will reveal My hegemony over you and I will be King over you as it is written by Your prophets: And their King shall pass before them and the Lord at their head. And it is written: Saviors will go up to Mount Tzion . . . and it is written: And G-d will be King . . .

The **פיוט** **מחזור ויטרי** includes an additional **פיוט** that some recited:

א-להינו אתה

קיינו לך מושיענו.

מנחמינו אתה

על מי מנוחות תנהלינו

לתת בעיון תשועת ישראל תפארתך.

תושגב לבדך ותמלוך עלינו לעולם ועד: אדיר אדירנו:

Translation: You are our G-d, we have faith in You, our redeemer. You are the one who comforts us, You lead us near still waters to bring the redemption of Israel to Tzion, Your place of glory. You alone will be exalted and You will reign over us forever.

The theme of **גאולה** is part of this version of **קדושה** as well. The theme of **גאולה** is also found in the **פיוט** of **אין כא-להינו**. It too is a part of **תפלת מוסף** on **שבת** and **יום טוב** in **נוסח אשכנז** and shares a similar poetic style. Notice the resemblance in the wording:

אין כא-להינו, אין כאדונינו, אין כמלכנו, אין כמושיענו;

הוא א-להינו הוא אבינו הוא מלכינו הוא מושיענו.

The **פיוט** of **אין כא-להינו** appears in **סדר רב עמרם גאון** but the poetic lines in **קדושה** do not. That does not necessarily mean that the **פיוט** of **אין כא-להינו** is older. The poetic lines in **קדושה** may have been part of **נוסח ארץ ישראל** and carried over into **נוסח אשכנז**. Given the similarity between the poetic lines in **קדושה** and the **פיוט** of **אין כא-להינו**, it is somewhat surprising that none of the sources mention the theme of **גאולה** as the reason that the **פיוט** of **אין כא-להינו** was composed. Here are some of the explanations:

להבין את התפלה

סידור רש"י סימן תקיא—לכך אנו אומרים אין כא—להינו אין כאדונינו ד' פעמים. מי ד' פעמים, נודה ד' פעמים, שהן י"ב פעמים כנגד י"ח ברכות שבכל יום, ועוד ברכת המינין שתיקנוה ביבנה הרי תשע עשרה, ובשבת אינן אלא שבע ברכות בלבד, נמצא י"ב ברכות חסרין וכנגדן תיקנו י"ב פעמים אין כא—להינו מי כא—להינו נודה לא—להינו הרי י"ב פעמים כנגד החסרים.

Translation: Therefore we recite the lines of Ain K'Elolikeinu on Shabbos four times. The word: Ain, four times; the word: Mi, four times; the word Nodeh, Four times. That totals 12 times corresponding to the 12 middle Brachos of Shemona Esrei that we recite each weekday and the Bracha of Bircas Ha'Minim which was instituted in Yavneh, giving you 19 Brachos. Shabbos Shemona Esrei consists of only 7 Brachos. That means that 12 Brachos are missing¹. To compensate for the missing Brachos, Chazal instituted the practice of saying the Piyut of Ain K'Elolikeinu. That provides a person with the opportunity to recite the twelve Brachos that a person is missing on Shabbos.

Some expressed some skepticism about רש"י's explanation:

ספר המנהיג דיני תפילה עמוד ל—ובשבת וי"ט שאין בכל תפילה ותפילה אלא ז' ברכות ומוסיף תפילת מוסף, וסעודת יין עדיין יחסרון אחת ועשרים ברכות. אמרו חכמים במסכת מנחות פ' התכלת, רב הייה בריה דרב אוויא אמ' משלים להן בשבתא ויומא טבא באספרמקי ומגדי, פירוש במיני פירות הרבה ובמיני בשמים הרבה, שברכותיהן מרובות משתנות, בורא עצי בשמים ובורא מיני בשמים, ועשבי בשמים, ואפילו בענין אחד אם יהיה נמלך מזה לזה צריך לחזור ולברך. ורוב ישראל שאין להם פירות להשלימם היאך מתקיימים בהם מאה ברכות? ראיתי בצרפת שנהגו לומר על זה אחר התפילה אין כא—להינו, מי כא—להינו, נודה לא—להינו, ברוך א—להינו, אתה הוא א—להינו כמי שאומרים בורך אתה הנה י"ב ברכות, ולפי דעתי אין שורש וענף לזה המנהג כי לדבריהם עדיין יחסרון ט' ברכות, ועוד דכל ברכה שאין בה הזכרת השם ומלכות אינה ברכה כר' יוחנן וכל שכן שאין בה לא זה ולא זה.

Translation: On Shabbos and on Yom Tov when Shemona Esrei contains only seven Brachos and we add one additional Tefila, Tefilas Mussaf and we drink wine at our meals, we are still short 21 Brachos to meet the requirement of reciting 100 Brachos each day. Our Sages taught us in Maseches Menachos, the chapter entitled: Techeles, Rabbi Chiya son of Rabbi Aviya would complete the requirement of reciting 100 Brachos on Shabbos and Yom Tov with spices and delicacies. That means he would fulfill his obligation by eating a variety of fruits and by smelling a selection of spices whose Brachos differed; i.e. such Brachos as Boreh Atzei Besamim (who created spice trees) and Boreh Minei Besamim (who created a variety of spices) and grasses of spice. If he allowed time to pass, he could then repeat the Brachos. However, since most Jews do not have access to such a variety of fruits, how should they fulfill their obligation to recite 100 Brachos on Shabbos and Yom Tov? I heard that in France they followed the custom of reciting the Tefila of Ain K'Elokeinu, Mi K'Elokeinu, Nodeh L'Elokeinu, Baruch Elokeinu, Ata Hu Elokeinu mimicking someone who has said Baruch Ata 12 times. In my opinion, there is absolutely no basis upon which to

1. Rashi is concerned with the requirement to recite 100 ברכות each day.

follow such a custom since even if their reasoning is correct, they would still be missing 9 Brachos on Shabbos and Yom Tov. Furthermore, we have a rule that if a Bracha does not contain G-d's name and a reference to G-d's hegemony, it is not a Bracha as per the opinion of Rabbi Yochanon. In reciting Ain K'Elokeinu, you do not recite either G-d's name nor a reference to G-d's hegemony.

The ספר המנהיג tries to resolve the difficulty raised by the שבולי הלקט:

ספר שבולי הלקט ענין תפילה סימן א – ובשם רבינו שלמה זצ"ל מצאתי לפי תקנו לומר אין כאלהינו בשבת לפי שאין מתפללין י"ח ברכות כ"א ז' וד' פעמים אנו אומרין אין. אין כאלהינו. אין כאדוננו. אין כמלכנו. אין כמושיענו. וד"פ מי וד"פ נודה אי"ן מ"י נוד"ה הרי אמן. וד' פעמים ברוך וד' פעמים אתה הרי נראה כאומר י"ב פעמים אמן וז' ברכות אנו מתפללין הרי י"ח כנגד י"ח ברכות שמתפללין בחול ומעתה אין אנו חסרין כלום:

Translation: I found in the name of Rashi that our Sages instituted the practice of reciting the Piyut of Ain K'Elokeinu on Shabbos because we do not recite 18 Brachos in Shemona Esrei on Shabbos. Instead we recite 7 Brachos. To substitute for the missing Brachos we recite 4 times: Ain, as in Ain K'Elokeinu etc.; 4 times Mi, as in Mi K'Elokeinu, etc.; 4 times Nodah, as in Nodah L'Elokeinu, etc.; and 4 times Baruch, as in Baruch Elokeinu, etc. In saying those sentences we act as one who has said Amen 12 times and with the additional seven Brachos that are in Mussaf Shemona Esrei, we have replaced the 19 Brachos that we did not say in Shemona Esrei on weekdays and we are not missing any Brachos on Shabbos and Yom Tov.

That the פיוט of אין כא-להינו includes the theme of גאולה can also be seen by the verses that the רמב"ם provided to be said after the פיוט of אין כא-להינו:

רמב"ם סדר תפילות נוסח הקדיש – אין כא-להינו אין כאדוננו אין כמלכנו אין כמושיענו; מי כא-להינו מי כאדוננו מי כמלכנו מי כמושיענו; נודה לא-להינו נודה לאדוננו נודה למלכנו נודה למושיענו; אתה הוא א-להינו אתה הוא אדוננו אתה הוא מלכנו אתה הוא מושיענו; (תהלים קב', יד') אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד, (תהלים קמ', יד') אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך, (תהלים ט', יא') ויבטחו בך יודעי שמך כי לא עזבת דורשיך י-י, (מיכה ד', ה') כי כל העמים ילכו איש בשם א-להיו ואנחנו נלך בשם י-א-להינו לעולם ועד.

Translation: Ain K'Elokeinu, etc.; (Tehillim 102, 14) You shall arise, and have mercy upon Zion; for it is time to favor her, the set time has come. (Tehillim 102, 14) Surely the righteous shall give thanks to your name; the upright shall dwell in your presence. (Tehillim 9, 11) And those who know your name will put their trust in you; for you, Lord, have not forsaken those who seek you. (Micah 4, 5) For let all people walk everyone in the name of his god, and we will walk in the name of the Lord our God for ever and ever.

One can argue that the inclusion of the פיוט of אין כא-להינו in תפלת שחרית each day by Sephardim is an acknowledgement that the purpose of the פיוט of אין כא-להינו is not to help fulfill the requirement of reciting 100 ברכות on שבת and יום טוב but instead is a prayer for גאולה, redemption.